

I. PIT

Zmiany od 1 lipca 2022 r.

1. Przywrócenie wspólnego rozliczenia samotnego rodzica z dzieckiem

1.1. Na czym polegają zmiany

Od 1 stycznia 2022 r. zlikwidowano możliwość wspólnego rozliczenia samotnego rodzica z dzieckiem, zastępując preferencyjny sposób opodatkowania ulgą podatkową w wysokości 1500 zł. Ponieważ rozwiązanie to okazało się niekorzystne, od 1 lipca 2022 r. samotnym rodzicom zostanie przywrócona możliwość wspólnego rozliczenia się z dzieckiem.

Ze wspólnego rozliczenia będzie mógł skorzystać rodzic lub opiekun prawny, podlegający nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, będący panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem, osobą, w stosunku do której orzeczono separację w rozumieniu odrębnych przepisów, lub osobą, której małżonek został pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności, jeżeli ten rodzic lub opiekun w roku podatkowym samotnie wychowuje dzieci:

- 1) małoletnie,
- 2) pełnoletnie, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
- 3) pełnoletnie do ukończenia 25 roku życia, uczące się w szkołach, o których mowa w krajowych lub zagranicznych przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe.

Ze wspólnego rozliczenia z dzieckiem będzie mogła również skorzystać osoba samotna mająca ograniczony obowiązek podatkowy, jeżeli łącznie spełni następujące warunki:

- 1) ma miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo w Konfederacji Szwajcarskiej,
- 2) osiągnęła przychody podlegające opodatkowaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w wysokości stanowiącej co najmniej 75% całkowitego przychodu osiągniętego w danym roku podatkowym; za całkowite przychody uważa się przychody osiągnięte ze źródeł określonych w art. 10 ust. 1 ustawy o PIT, bez względu na miejsce położenia tych źródeł przychodów; przy ustalaniu tych przychodów stosuje się art. 6 ust. 12 i 13 ustawy o PIT,
- 3) udokumentowała certyfikatem rezydencji miejsce zamieszkania dla celów podatkowych; taki certyfikat będzie musiała dołączyć do zeznania rocznego.

Ze wspólnego rozliczenia z dzieckiem będzie można skorzystać, pod warunkiem że dziecko w roku podatkowym nie uzyskało:

- 1) dochodów, z wyjątkiem renty rodzinnej, podlegających opodatkowaniu według skali podatkowej na podstawie art. 27 ustawy o PIT lub 19% podatkiem z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, udziałów (akcji) oraz pochodnych instrumentów podatkowych na podstawie art. 30b ustawy o PIT oraz
- 2) przychodów, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 148 (ulga dla młodych) i art. 21 ust. 1 pkt 152 (ulga na powrót) ustawy o PIT

– w łącznej wysokości przekraczającej 12-krotność kwoty renty socjalnej określonej w ustawie z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2022 r. poz. 240), w wysokości obowiązującej w grudniu roku podatkowego.

Ze wspólnego rozliczenia z dzieckiem nie będzie mogła skorzystać osoba, która:

- wychowuje wspólnie z drugim rodzicem albo opiekunem prawnym co najmniej jedno dziecko, w tym również gdy dziecko jest pod opieką naprzemienną, w związku z którą obydwójgu rodzicom zostało ustalone świadczenie wychowawcze zgodnie z art. 5 ust. 2a ustawy z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407, z późn. zm.),
- korzysta z opodatkowania w formie podatku liniowego, karty podatkowej, ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (za wyjątkiem przychodów z najmu prywatnego), podatku tonażowego czy na podstawie ustawy z 6 lipca 2016 r. o aktywizacji przemysłu okrętowego i przemysłów komplementarnych; ze wspólnego rozliczenia nie będzie mógł również skorzystać samotny rodzic, którego dziecko osiąga przychody opodatkowane w ww. sposób.

Preferencyjne opodatkowanie dochodów osoby samotnie wychowującej dzieci będzie polegało na obliczeniu podatku w podwójnej wysokości od połowy jej dochodów. W praktyce oznaczać to będzie skorzystanie przez taką osobę z podwójnej kwoty wolnej od podatku, czyli 60 000 zł. Obliczając te dochody, nie trzeba będzie do nich wliczać dochodów (przychodów) opodatkowanych w sposób zryczałtowany, przewidziany w przepisach ustawy o PIT (zob. również rozdział X. Wynagrodzenia – Rozliczenia podatników i płatników).

W praktyce może się zdarzyć, że jeden z rodziców pozostających w związku małżeńskim umiera w trakcie roku, przez co drugi z nich (wdowiec, wdowa) staje się osobą samotnie wychowującą dziecko uprawnioną do wspólnego rozliczenia z dzieckiem. W takim przypadku osoba ta jest teoretycznie uprawniona do skorzystania z dwóch preferencyjnych sposobów opodatkowania, tj.:

- wspólnego rozliczenia ze zmarłym małżonkiem,
- wspólnego rozliczenia z dzieckiem.

Ustawodawca zastrzegł jednak, że ze wspólnego rozliczenia z małżonkiem może skorzystać tylko osoba, która nie korzysta ze wspólnego rozliczenia z dzieckiem.

W związku z przywróceniem możliwości wspólnego rozliczenia dla osób samotnie wychowujących dzieci:

- samotni rodzice będą mogli złożyć pracodawcom oświadczenie, że w zeznaniu za 2022 r. zamierzają rozliczyć się wspólnie z dzieckiem; pracodawcy, którzy otrzymają takie oświadczenie, będą upoważnieni do pobierania zaliczek na PIT według niższej stawki PIT,

- zostanie uchylony art. 27ea ustawy o PIT regulujący ulgę dla samotnych rodziców w kwocie 1500 zł. Po raz pierwszy samotni rodzice mieli skorzystać z tej ulgi w zeznaniu za 2022 r. Uchylenie tego przepisu spowoduje, że w praktyce podatnicy nigdy z tej ulgi nie skorzystają.
- zostaną wprowadzone zmiany o charakterze redakcyjnym w przepisach regulujących ulgę na dziecko (art. 27f ust. 2 pkt 1 lit. b i ust. 6 ustawy o PIT) oraz ulgę rehabilitacyjną (art. 26 ust. 7e ustawy o PIT). Do końca czerwca 2022 r. przepisy te odwołują się do art. 27ea ustawy o PIT przewidującego ulgę dla samotnych rodziców. Od 1 lipca 2022 r. będą odwoływały się do art. 6 ustawy o PIT regulującego wspólne rozliczenie samotnego rodzica z dzieckiem.

1.2. Stosowanie przepisów w okresie przejściowym

Przepisy przywracające możliwość wspólnego rozliczenia dla osób samotnie wychowujących dzieci będą miały zastosowanie do dochodów osiągniętych od 1 stycznia 2022 r. To oznacza, że samotni rodzice będą mogli skorzystać z preferencyjnego sposobu opodatkowania już w zeznaniu składanym za 2022 r.

1.3. Przygotowanie do zmian

Osoby samotnie wychowujące dzieci powinny zapoznać się z zasadami wspólnego rozliczenia rocznego PIT z dzieckiem, tak aby przystępując do rozliczenia za 2022 r., wiedziały, czy spełniają warunki do skorzystania z tej preferencji podatkowej. Również podatnicy prowadzący biura rachunkowe powinni zadbać, aby ich pracownicy zapoznali się z nowymi regulacjami. Dzięki temu będą mogli poinformować swoich klientów o wprowadzonych zmianach i uniknąć konieczności ewentualnych korekt zeznań za 2022 r.

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 6 ust. 4c–4h, ust. 8, ust. 11–13, art. 6a ust. 2 pkt 4, art. 26 ust. 7e, art. 27f ust. 2 pkt 1 lit. b i ust. 6, art. 45 ust. 7a ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych – j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm. – w brzmieniu nadanym ustawą z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw; dalej: ustawa o PIT
- art. 1 pkt 14, art. 18 ust. 1, art. 23 ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. z 2022 r. poz. 1265; dalej: ustawa nowelizująca z 9 czerwca 2022 r.

2. Podwyższenie zwolnienia z PIT dla świadczeń otrzymywanych od byłego pracodawcy

2.1. Na czym polegają zmiany

Z 3000 zł do 4500 zł zostanie podwyższony limit zwolnienia z PIT dla świadczeń otrzymywanych przez emerytów lub rencistów w związku z łączącym ich uprzednio z zakładem pracy stosunkiem służbowym, stosunkiem pracy lub spółdzielczym stosunkiem pracy, w tym od związków zawodowych. Dodatkowo, zwolnieniem tym zostaną objęte świadczenia otrzymywane przez osoby uzyskujące nauczycielskie świadczenia kompensacyjne (zob. również rozdział X. Wynagrodzenia – Rozliczenia podatników i płatników).

2.2. Stosowanie przepisów w okresie przejściowym

Wprowadzona zmiana będzie miała zastosowanie do dochodów osiągniętych od 1 stycznia 2022 r. Zatem limit w kwocie 4500 zł dotyczyć będzie świadczeń otrzymanych od tego dnia. Jeżeli zatem w pierwszej połowie 2022 r. emeryt otrzymał od byłego pracodawcy świadczenie przekraczające 3000 zł i pracodawca pobrał od nadwyżki ponad tę kwotę zryczałtowany podatek dochodowy (10%) na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 4 ustawy o PIT, zgodnie z obowiązującym w tamtym momencie limitem zwolnienia, to kwota ta będzie podlegała zwrotowi w całości, jeżeli wypłacone świadczenie nie przekroczyło 4500 zł (przy założeniu, że emeryt nie otrzyma w 2022 r. innego świadczenia albo otrzymane świadczenie wraz z pierwszym świadczeniem mieściło się w limicie omawianego zwolnienia). Jeżeli natomiast świadczenie to przekraczało 4500 zł, to pobrany 10% zryczałtowany podatek był należny tylko od nadwyżki ponad 4500 zł. Podatnik, któremu płatnik pobrał zryczałtowany podatek (10%) z ww. tytułu, nie składa zeznania rocznego, w którym ma obowiązek go wykazać. To płatnik wykazuje ten podatek w informacji PIT-8AR. W związku z tym należy uznać, że w omawianej sytuacji podatnik, aby odzyskać nadpłacony podatek, będzie musiał złożyć wniosek o nadpłatę na podstawie art. 75 Ordynacji podatkowej.

2.3. Przygotowanie do zmian

Pracodawcy powinni dopilnować, aby pracownicy odpowiedzialni za wypłaty ww. świadczeń zapoznali się ze zmianami w wysokości oraz zakresie omawianego zwolnienia. Dzięki temu unikną ewentualnych błędów w poborze 10% zryczałtowanego podatku dochodowego. Trzeba również pamiętać, że podwyższony do 4500 zł limit jest limitem rocznym. To oznacza, że nie można odrębnie traktować limitu w kwocie 3000 zł obowiązującego do 30 czerwca 2022 r. i limitu w kwocie 4500 zł obowiązującego od 1 lipca 2022 r.

PRZYKŁAD

W styczniu 2022 r. emeryt otrzymał od byłego pracodawcy świadczenie w kwocie 2000 zł. Świadczenie to było w całości zwolnione z PIT na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 38 ustawy o PIT. W sierpniu 2022 r. ten sam emeryt otrzyma kolejne świadczenie w kwocie 3000 zł. W przypadku tego drugiego świadczenia tylko jego część może korzystać ze zwolnienia na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 38 ustawy o PIT. Zwolniona będzie kwota 2500 zł. Nadwyżka ponad tę kwotę zostanie opodatkowana. Wynika to z tego, że w 2022 r. roczny limit zwolnienia przysługującego na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 38 ustawy o PIT wynosi 4500 zł. Emeryt otrzyma w sumie kwotę 5000 zł (2000 zł w styczniu 2022 r. i 3000 zł w sierpniu 2022 r.). Przekroczy zatem kwotę zwolnioną o 500 zł. Obliczając kwotę przysługującego zwolnienia, nie należy odrębnie traktować limitu obowiązującego do 30 czerwca 2022 r. i limitu wprowadzonego od 1 lipca 2022 r. Takie postępowanie prowadziłoby do zwolnienia z opodatkowania zarówno kwoty otrzymanej przez emeryta w styczniu 2022 r., jak i tej, którą otrzyma w sierpniu 2022 r. W rzeczywistości kwota zwolniona wyniosłaby wtedy nie 4500 zł, a 5000 zł, czyli zostałaby zawyżona o 500 zł.